

*7p
27-95*

HISTORIKER:
President Lennart Meri holder seg på avstand fra partipolitikken og konsentrerer seg om de store linjer – som å forankre Estland i det vestlige samarbeidet.
Foto: SCANFOTO/REUTER

Russlands kurs uroer Estland

– Russerne er seg meget bevisst at de fortsatt har mektige venner i vest som heller vil ha et stabilt Russland, konstaterer Estlands president Lennart Meri med et ironisk smil.

Aftenpostens korrespondent
ELISABETH HOLTE

Tallinn.
Vel en måned før esterne skal velge seg et forhåpentlig mer stabilt parlament, følger de – og særlig deres filosofi- og historie-lidenskapelige president – den russiske krigtøringen i Tsjetsjenia med stor uro.

Nettopp Estland har protestert heftigere enn de fleste. Av fersk egen erfaring har esterne all mulig sympati for et lite land som kjemper for å komme seg løs fra Moskva.

„Jeg håper Estland har minst en tå innenfor EUs dør allerede“

– Men den europeiske sikkerhetsorganisasjonen OSSE tok sin egen juleferie alvorligere enn krigen i Tsjetsjenia, sier Meri rett ut.

Samtidig er den tsjettjenske lederen Dsjokhar Dudajev en populær mann her i Estland fra sin tid som russisk flygenerall i Tartu, der hans familie fortsatt bor og hans barn studerer. Selv begynner esterne å føle seg rimelig trygge på at Moskva-faren er over, tre og et halvt år etter at Estland fikk igjen mellomkrigstidens frihet.

Økonomisk er endringene meget synlige i Tallinn, med egen valuta og åpent banksystem, store internasjonale industrinavn på plass og hektisk byggevirkksomhet.

Nå håper esterne at parlamentsvalget 5. mars fører til en stabil regjering og varig opprydding i virvaret av rundt 30 partier og grupperinger som har spredt seg som ugress på kommunistregimets ruiner.

Selv står den 65 år gamle Meri ikke overfor noe valg før neste presidentvalg i 1996. Og det er altfor mange alvorlige og store saker å løse til at han vil bruke tid og krefter på å tenke over om han vil stille til gjenvalg.

– Spør meg igjen en uke før valget! ler han.

„Vi firer aldri på Tartu-avtalen fra 1920, det frie Estlands fødselsattest“

Med sin langsomme, filosofiske og lavmælt distre arbeidsform holder han seg unna valgkampen og konsentrerer seg om neste skritt i Estlands vandring vestover – mot medlemskap i EU og kanskje også i NATO. Meri har aldri lagt skjul på at han mener NATO-medlemskap bør være målet, og i sommer skal Estland for første gang sende et skip til NATOs Østersjø-øvelse.

– Estisk EU-medlemskap blir ikke noe problem for Russland, svarer Meri når vi spør hvor langt Estland egentlig kan bevege seg vestover i retning EU, VEU og NATO uten at det oppfattes som en provokasjon i Moskva.

– NATO blir vanskeligere. Men NATO har i alle år vært en defensiv organisasjon, og jeg ser ikke en eneste

grunn til å tro at den plutselig skulle bli aggressiv i 1995, legger Meri til.

– De russiske politikerne som hevder de frykter aggressivitet fra NATO, kan ikke tas alvorlig. Grunnen til at de går mot at vi blir med, er egentlig at de fortsatt ikke har forlatt tanken om å bygge opp igjen Sovjetunionen med dens innflytelsesfære – under et annet navn selvsagt. Men Moskva har jo i alle år vært vant til å leve med en NATO-grense, både her i Europa og ved Beringstredet.

I mellomtiden sliter esterne med å få russerne til å akseptere Tartu-avtalen fra 1920 som det frie Estlands fødselsattest, og helst også gi esterne tilbake de omstridte 2000 kvadratkilometer som ligger mellom Tartu-av-

„Grunnen til at russiske politikere sier de frykter NATO som en aggressiv organisasjon, er egentlig at de selv ikke har oppgitt tanken om å gjenoppbygge Sovjetunionen med dens innflytelsesfære – under et annet navn selvsagt“

talens og Stalins estisk-russiske grenser.

Fordi det blant verdens flere tusen ned til mikroskopiske språksamfunn knapt er ett Meri ikke er levende opptatt av og uoppfordret gjerne dveler ved i detalj, tar et avtalt én times intervju i presidentpalasset i Tallinns utkant i praksis fire timer – inkludert uoppklarte forsvinningsnumre fra presidentens side.

Kanskje var det derfor vi i lokalavisen senere på dagen så at de baltiske presidenters neste toppmøte var utsatt til midt i februar «på grunn av Lennart Meris travle arbeidsprogram»?

– Kriminalitet er også et sikkerhets-spørsmål. Hvordan skal dere få stan- set mafiaen, som har bredt seg som en kreft i estisk samfunnsliv?

– Spør amerikanerne hvordan de klarte å stoppe den første generasjon Rockefeller, som satt med blod til halsen. Men det dreide seg om en kort periode. Jeg tror den blir kort også hos oss, selv om vi har og fortsatt kommer til å ha store problemer i en vanskelig situasjon, da det som har vært forbudt i 50 år plutselig blir tillatt.

– Korrupsjon har ingen historiske tradisjoner i Estland. Vi kommer ikke til å tolerere den, fastslår president Lennart Meri.

LENNART MERI

- Født i Tallinn 29. mars 1929. Sønn av den estiske diplomaten Georg Meri. Vokste opp i Berlin og Paris – og Sibir i årene 1941-46.
- Eksamen i historie fra universitetet i Tartu, radioredaktør, forfatter, filmregissør.
- Gift med skuespillerinnen Helle Meri (født 1949). Datter Tuule (født 1985). To sønner fra første ekteskap.
- Utenriksminister fra 1990 til mars 1992. Ambassadør i Helsingfors fra april 1992.
- Estlands president 6. oktober 1992, valgt indirekte av parlamentet.